

Uitgebracht aan: Stichting Toekomstbeeld der Techniek
Koninginnegracht 19
2514 AB DEN HAAG

Betreft: jaarrekening 2019

Datum: 15 april 2020

Inhoudsopgave	Pagina
Accountantsrapport	
Opdracht	1
Algemeen	1
Subsidiëring en overige baten	2
Financiële positie	2
Resultaat verslagjaar	2
De stichting	
Samenstelling bestuur per 31 december 2019	4
Aard van de activiteiten	6
Inschrijving handelsregister	6
Verslag van het bestuur	7
Jaarrekening	
Waarderingsgrondslagen	22
Balans per 31 december	24
Exploitatierekening	25
Toelichting op de balans per 31 december	26
Toelichting op de exploitatierekening	29
Overige gegevens	
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	31

RSM Netherlands Accountants N.V.

Jacques Dutilhweg 471a
Postbus 8028
3009 AA Rotterdam
T 010 455 4100
www.rsmnl.com

Aan het Bestuur van
Stichting Toekomstbeeld der Techniek
Koninginnegracht 19
2514 AB DEN HAAG

Rotterdam, 15 april 2020

Geachte dames en heren,

Ingevolge uw opdracht controleerden wij de jaarrekening 2019 van uw stichting.

Hieromtrent rapporteren wij als volgt:

1. Opdracht

Voor de accountantsverklaring verwijzen wij u naar het hoofdstuk 'Overige gegevens' op pagina 31 van dit rapport.

2. Algemeen

Stichting Toekomstbeeld der Techniek verkent trends en ontwikkelt inspirerende visies op de toekomst van 'techniek en maatschappij'. Zij biedt daartoe een vrije ruimte waarin enthousiaste belanghebbenden elkaar ontmoeten en op creatieve wijze toekomstbeelden bouwen. Daarbij worden initiatieven in gang gezet om verankering van de uitkomsten van verkenningen te realiseren.

De stichting streeft niet naar winst en is niet belastingplichtig voor de omzetbelasting en vennootschapsbelasting.

THE POWER OF BEING UNDERSTOOD
AUDIT | TAX | CONSULTING

3. Subsidiëring en overige baten

Stichting Toekomstbeeld der Techniek wordt gesubsidieerd door het ministerie van Economische Zaken en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Overige baten komen voort uit bijdragen uit het bedrijfsleven en voordelen uit liquide middelen.

4. Financiële positie

De balans per 31 december 2019 is opgenomen op pagina 27 van de aan dit rapport toegevoegde jaarstukken.

Samengevat kan de balans als volgt worden weergegeven:

	2019 x € 1.000	2018 x € 1.000
Vaste activa	25	27
Werkkapitaal	319	310
Werkzaam vermogen	344	337
Bestemmingsreserve hoogleraren	134	139
Algemene reserve	210	198
Totale financiering	344	337
Het werkkapitaal is per 31 december als volgt samengesteld:		
Viottende activa		
Vorderingen	36	11
Liquide middelen	337	365
	373	376
Kortlopende schulden	-54	-66
	319	310

5. Resultaat verslagjaar

De exploitatierekening over 2019 is opgenomen op pagina 28 van de aan dit rapport toegevoegde jaarstukken.

Het resultaat over 2019 is als volgt samengesteld:

	Begroting 2019 x € 1.000	Uitkomst 2019 x € 1.000	Uitkomst 2018 x € 1.000
Subsidies en bijdragen			
Subsidiebaton	371	371	380
Bijdragen bedrijfsleven	294	310	292
Projectinkomsten	0	1	0
Overige bijdragen	17	24	23
	682	706	695

	Begroting 2019 x € 1.000	Uitkomst 2019 x € 1.000	Uitkomst 2018 x € 1.000
Exploitatiekosten			
Personeelskosten	433	404	412
Afschrijvingen	6	6	4
Overige personeelskosten	30	26	22
Huisvestingskosten	41	44	49
Kantoorkosten	37	33	31
Advieskosten en PR	27	32	49
Administratie- en accountantskosten	15	11	12
Projectkosten	75	121	72
Kosten STT Academy	35	22	37
Som der kosten	<u>699</u>	<u>699</u>	<u>688</u>
 Exploitatiesaldo	 <u>-17</u>	 <u>7</u>	 <u>7</u>

Tot het verstrekken van nadere toelichting zijn wij gaarne bereid.

Hoogachtend,

RSM Netherlands Accountants N.V.

R.J. Kruining RA

STICHTING TOEKOMSTBEELD DER TECHNIEK - DEN HAAG

DE STICHTING

Samenstelling bestuur STT 2019

Prof.ir. K.Ch.A.M. Luyben, voorzitter	Voormalig Rector Magnificus TU Delft
F. Herrebout, penningmeester	Senior Strategy Manager T-Mobile
Mevr. dr.ir. N. Buitelaar MBA, secretaris	Chief Business Officer, BiosanaPharma (Lid op persoonlijke titel)
Mevr. C.E. Duermeijer**	Senior Director Academic Customer Engagement RELX
Drs. M.E. Remerie, lid DB	MxR Interim management & consulting (Lid op persoonlijke titel)
Prof. dr. E.H.L. Aarts	Hoogleraar Tilburg University
Dr. M.W.M.M. Aben**	Global Vice President Foods & Refreshment S&T, Unilever
Mevr. P. Agterberg**	Directeur Strategie Alliander
Drs.ir. J. van den Arend Schmidt	Vice President GBS Benelux, IBM
G. Baron	CTO Amsterdam
Mevr. drs. B.J. van den Bergh	Directeur VSNU
Mevr. prof.dr.mr. C.C.J.H. Bijleveld**	Directeur NSCR (NWO-I)
H. Blokhuis	CTO & Director for Collaboration & Video, Cisco
Ir. T.J. Bosma	Program Director Power Systems & Electrification, DNV GL Strategic Research & Innovation
Dr. E.A. Breunese	Manager Energietransities, Shell Nederland
Mevr. L. de Bruijn	Directeur NLdigital
M.J.C. Burger**	Country Head Capgemini Invent The Netherlands
Drs. M.A.R. Clijdesdale	CIO Wholesale Banking ING
Drs. O.H.A.M. Delnooz	Plv. directeur Onderzoek en Wetenschapsbeleid ministerie OCW
Prof.dr. G.P.M.R. Dewulf*	Decaan Faculteit Engineering Technology Universiteit Twente
J.W. Dijkxhoorn MSc	Director Analytical Platform CoE - SAS South West Europe
Prof.dr. J.T. van Dissel	Directeur Centrum Infectieziektebestrijding RIVM
Vacant	NS
Drs. P. Eshuys*	Senior Director Operations Benelux EQUINIX
Mr. A.D. van der Feltz**	Voorzitter College van Bestuur Open Universiteit
Prof.dr.ir. E.R. Fledderus	Algemeen directeur SURF
Drs. Th. N.M. Föllings	Manager Bedrijfsomgeving, Ontwikkeling & Innovatie Oost NL
Ir. J.C. van Ginkel MCM*	Concerndirecteur/Loco-provinciesecretaris provincie Zuid-Holland
Vacant	ZLTO
Mevr. drs. N.J. van de Griend	Faculteitsdirecteur Haagse Hogeschool, Faculteit Technologie, Innovatie & Samenleving
H. Grootveld*	Managing director Trends Investing Robeco Group BV
Mevr. L. den Haan	Directeur-bestuurder ANBO
Drs. F.P.U. Haffmans	Managing Director, Head of Corporate Banking Benelux, Bank of America Merrill Lynch
Dr. M. van den Hauten	Kwartiermaker/beoogd directeur concerndirectie Innovatie en Strategie bij het DG Belastingdienst*
Drs. J.H. Heres (waarnemer)	Hoofd Centrale Eenheid Strategie, ministerie J&V
Mr. C.A. Herstel (waarnemer) **	Directeur-generaal Sociale Zekerheid en Ingegratie ministerie SZW
Drs. A.J. van den Hoogen	Director R&D Products and Applications, Tata Steel Research, Development & Technology
Dr. H. van Houten	Executive Vice President, Philips Research
Mevr. E. Huetting**	Directeur Engineering Fontys Hogescholen, domein Technology & Innovation
Dr. T. Jongsma	Directeur Stichting Public Private Partnership Institute for Sustainable Process Technology (ISPT)
Ing. G.M. Kiljan	Adviseur Strategie Provincie Gelderland
Ir. R.H.F. Kreutz	Manager Bestuursondersteuning Evides Waterbedrijf
Ir. G.A. Kroon	Algemeen directeur ARCADIS Nederland

STICHTING TOEKOMSTBEELD DER TECHNIEK - DEN HAAG

DE STICHTING (VERVOLG)

Samenstelling bestuur STT 2019 (vervolg)

Mevr. ir. M. van Lier Lels	Lid Raad van Commissarissen NS, RELX en Dura Vermeer; voorzitter RvC van Innovation Quarter (Lid op persoonlijke titel)
Mevr. dr. R. Luttge	Associate professor TU Eindhoven
Mevr. drs. I. Merx	Algemeen directeur Dienst Stadsbeheer gemeente Den Haag
Prof.dr.ir. A.P.J. Mol	Rector magnificus Wageningen University, vicevoorzitter Raad van Bestuur
P.W. Mollema MSc	Strategisch adviseur en Sr. Manager, afd. Environmental Management, Port of Rotterdam
Ir. M.W. Moolhuysen	Directeur Strategie Essent
Dr. ir. H.H. Nijhuis	Directeur NWO-Domein Toegepaste en Technische Wetenschappen (TTW)
Ir. C.J. Rameau	Lid Raad van Bestuur Eneco Holding NV
Mevr. drs. M.V.I.M dos Ramos	Directeur KIVI
N. Ridderbos	Directeur Infraontwerp en Innovatie VolkerWessels Infra Competence Centre B.V.
Vacant	Fugro
Prof. dr.ir. W. van Saarloos	President KNAW
Drs. R. Slotman	Directeur Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek SIA
Dr.ir. S. van der Sluis	Vice President Technology Strategy DSM
Mevr. drs. M. Smit	Manager Group Strategy, Schiphol Group
F. E. Smith	Director Public Affairs, ANWB
Drs. P.M. Sweers (waarnemer) **	Directeur Innovatie en Kennis, pDG Bedrijfsleven en Innovatie ministerie EZK
Vacant	SER
Ir. H. Timmerman	Directeur Fortierra BV (Lid op persoonlijke titel)
Mevr. B. Tool	Directeur MaagLeverDarmStichting (MLDS)
Dr. J.M.A. Verbakel	Chief R&D Officer, Upfield*
Mevr. drs. ing. A. Vermeer-de Boer**	Lid Raad van Bestuur UMC Utrecht
Ir. J.J.C Vincent	CEO Meratus Line
Mevr. prof. dr.ir. M.P.C. Weijnen	Hoogleraar TU Delft, faculteit Techniek, Bestuur en Management
Prof.dr. P.J. Werkhoven**	CSO, lid Raad van Bestuur TNO
Drs. J.M.E. Wesseling	Directeur Communications and Government Affairs, Siemens
Dr.ir. R.P.J. van der Wielen	Director Research & Technology, FrieslandCampina
Drs. R. Zandbergen	CEO Recruit Global Staffing B.V.

Momenteel is er geen afgevaardigde in het bestuur van Fugro,NS,SER en ZLTO

*Nieuw bestuurslid, ** Wijziging

Adviserende lid uit de STT-Academy

STT hoogleraar:

Prof.dr.ir. V.A.W.J. Marchau

Radboud Universiteit: onzekerheid en adaptiviteit van maatschappelijke systemen

Directeur bureau

Dr. P.A. van der Duin

STICHTING TOEKOMSTBEELD DER TECHNIEK - DEN HAAG**DE STICHTING**

Aard van de activiteiten

De stichting heeft ten doel: het verkennen van trends en ontwikkelen van inspirerende visies op de toekomst van 'techniek en maatschappij'. De stichting beoogt niet het maken van winst.

Inschrijving handelsregister

De stichting is in het handelsregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Den Haag ingeschreven onder nummer 27198926.

STICHTING TOEKOMSTBEELD DER TECHNIEK - DEN HAAG

VERSLAG VAN HET BESTUUR

Inleiding

De Stichting Toekomstbeeld der Techniek (STT) is in 1968 opgericht. Als onafhankelijke kennisinstelling organiseert STT brede, maatschappijgerichte toekomstverkenningen op het snijvlak van technologie en samenleving. Ons motto is: 'to make our society future ready'. In het bijzonder willen wij mensen en organisaties informeren, inspireren, agenderen en adviseren over de toekomst.

STT doet dat in samenwerking met honderden enthousiaste stakeholders en belangstellenden uit bedrijfsleven, wetenschap, overheid en maatschappij. In de projecten worden gedurfde toekomstbeelden geschetst met strategische vragen en kennisvragen waarover Nederland zich nu al moet buigen, wil men 'toekomst vaste' investeringen doen.

De resultaten van projecten worden gebruikt voor het opstellen van onderzoekagenda's, innovatie, onderwijs en beleid. STT wordt inhoudelijk en financieel ondersteund door meer dan 60 organisaties die samen het Algemeen Bestuur (AB) vormen en waaruit een Dagelijks Bestuur wordt samengesteld dat toeziet op de lopende activiteiten.

De stichting had in deze verslagperiode te maken met (reeds bekende) korting van de subsidie van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en lidmaatschapsopzegging van een aantal leden. Deze kortingen werden gecompenseerd door de acquisitie van een aantal nieuwe leden en door het doorvoeren van een klein aantal bezuinigingen. De kosten op het gebied van personeel zijn in 2019 gedaald door een formatie-gat tussen het weggaan van een projectleider en de aanstelling van een nieuwe projectleider.

In 2019 werd een aantal toekomstverkenningen afgerond met de presentatie van het eindrapport. Dat waren achtereenvolgens:

- De toekomst van veiligheid.
- De toekomst van economie.
- De Nationale Toekomstmonitor 2019.
- De eerste deelstudie van De toekomst van artificiële intelligentie

In 2019 werd gestart met de volgende verkenningen:

- Zelfredzaamheid en technologie.
- Horizonscan 2019.
- Mobiliteit (mini-project).
- Technologiemonitor 2019.
- Preventieve gezondheidszorg.

In 2019 waren er ook diverse bijeenkomsten van Young STT waaronder een bezoek aan Living Tomorrow (België), de Dutch Designweek, het spelen van de Dairy Game (FrieslandCampina) en bijeenkomsten gewijd aan de lopende verkenningen (zie de appendix van dit document voor het volledige overzicht).

Per 1 januari 2019 nam STT haar intrek in het pand van Tauro aan de Koninginnegracht 19 in Den Haag.

Bestuur

Het Algemeen Bestuur (AB) van STT kent leden, adviserende leden en waarnemers. Het bestond in 2019 uit meer dan 65 leden die allen strategische functies bekleden bij organisaties bij de overheid, het bedrijfsleven, de wetenschap en de maatschappij. De precieze samenstelling van het AB per ultimo 2019 is te vinden in de jaarrekening van STT over 2019.

De toename van het aantal leden is van belang voor het draagvlak van de uitkomsten van verkenningen. Tevens wordt de waarde van het netwerk hiermee voor de deelnemers steeds groter. Daarmee past het bij de strategische wens van STT om nog meer sectoren en maatschappelijke domeinen te bedienen. STT werkt immers

domein overstijgend en interdisciplinair. De waarde van het Algemeen Bestuur als brede denktank en adviserend orgaan van de stichting neemt verder toe. Zo zijn in 2019 leden van het AB van STT bij diverse verkenningen betrokken als expert en/of als lid van klankbordgroepen.

In 2019 is Charon Duermeijer van ReedElsevier (RLX) toegetreden als lid van het Dagelijks Bestuur. In 2020 zullen Max Remerie en Nettie Buitelaar aftreden als lid van het Dagelijks Bestuur en zullen uit het Algemeen Bestuur twee vervangers worden gerekruteerd.

De toekomstverkenningen

De kernactiviteit van STT is het uitvoeren van onafhankelijke, domein overstijgende, interdisciplinaire, participatieve lange termijn-toekomstverkenningen op het snijvlak van technologie en samenleving. STT creëert een vrije ruimte waar grote aantallen enthousiaste belanghebbenden elkaar ontmoeten en op creatieve wijze toekomstbeelden en inspirerende visies op de toekomst van techniek en maatschappij kunnen ontwikkelen en delen. De uitdagende verkenningen dragen bij aan visievorming en strategische vragen en agenda's voor de toekomst. Maar ze leiden ook tot netwerken en innovatieve projecten. De interessante en relevante samenhang tussen de ontwikkeling van technologie en maatschappelijke ontwikkelingen staat centraal in het werk van STT.

Afronding van STT-verkenningen in 2019

Nationale Toekomstmonitor 2019

Projectleider: Patrick van der Duin

In de Nationale Toekomstmonitor 2019 werden (i.s.m. GFK) 1000 Nederlanders bevestigd over hun mening over mogelijke ontwikkelingen in de toekomst. Er is gevraagd hoe ze denken over de toekomstige staat van maatschappelijke onderwerpen als milieu, economie en bestuur, over hun persoonlijke verhouding tot technologie en de toekomst en hoe ze denken over mogelijke maatschappelijke gevolgen van ontwikkelingen in biotechnologie, veiligheid, robotica en digitalisering. Over hoe snel (of hoe traag, of zelfs nooit) ze technologische ontwikkelingen zien doorbreken, over welke technologieën wenselijk zijn, over hoe hoopvol (of niet) men is over bepaalde technologieën, en welke technologieën ontwikkeld moeten worden en wat er nú moet gebeuren om de toekomst te beïnvloeden. We hebben de uitkomsten van 2018 in een aantal gevallen vergeleken met die van 2016 om eventuele overeenkomsten en verschillen vast te stellen en een eventueel patroon op te sporen. Het resultaat is een rijke hoeveelheid informatie die een representatief beeld geeft van hoe Nederlanders anno 2019 denken over technologie en de toekomst. In het voorjaar van 2019 is de rapportage gepubliceerd.

De toekomst van Veiligheid:

Projectleidster: Carlijn Naber

Veiligheid wordt vaak gezien als een situatie waarin middels een checklist of meetinstrument is bepaald dat het veilig is. Het is dan mogelijk dat zo'n situatie weliswaar als veilig wordt gemeten, maar niet als veilig wordt ervaren. Veiligheid komt niet tot stand in een maatschappelijk vacuüm maar binnen de context van onze samenleving. Het is tijd om te breken met het denken over veiligheid als uitkomst en in plaats daarvan de toekomst van veiligheid zelf te creëren. Veiligheid als een werkwoord: een proces waarbij het draait om de gevoelens en beslissingen van mensen in de interactie met hun omgeving en met technologie.

Een interdisciplinaire en proactieve aanpak is hard nodig omdat simpele oplossingen niet langer afdoende zijn. Door als mens, beleidsmaker, professional of politicus zelf bij te dragen aan het veiliger maken van onze samenleving, kunnen we in een continu veranderende omgeving met een positieve houding aan de slag met veiligheid.

STICHTING TOEKOMSTBEELD DER TECHNIEK - DEN HAAG

VERSLAG VAN HET BESTUUR (VERVOLG)

Projectleidster Carlijn Naber heeft in maart 2019 haar eindpublicatie gepresenteerd met daarin toekomstreflecties van de veranderende invulling van veiligheid in de Nederlandse samenleving. Daarnaast leverde deze verkenning ook handelingskaders op, om binnen én tussen organisaties een interactie te krijgen over mogelijke antwoorden op de vraag hoe de invulling van veiligheid tot stand komt in de samenleving van de toekomst. Technologie biedt zowel kansen als kwetsbaarheden in het samen creëren van veiligheid.

De toekomst van Economie:

Projectleidster: Silke den Hartog-de Wilde

Op 1 april 2019 is de eindpublicatie van dit toekomstonderzoek gepresenteerd tijdens een symposium bij de Gemeente Den Haag, waar ook de game 'De toekomst op het spel' gespeeld is. De game is bedoeld om de discussie over de complexe en onzekere toekomst te faciliteren door voorbeelden te geven en mogelijke ontwikkelingsrichtingen te schetsen. Naast technologische ontwikkelingen werden ook maatschappelijke onderwerpen aangekaart. De concept-game is eerst in verschillende organisaties en andere settings (o.a. tijdens de Bilderberg-conferentie) gespeeld, en de uitkomsten daarvan zijn meegenomen in de eindpublicatie. De definitieve versie van de game is na afronding van de toekomstverkenning nog door verschillende organisaties, waaronder gemeentes en provincies, gespeeld.

Verkenningen gestart in 2019**Kunstmatige intelligentie:**

Projectleider: Rudy van Belkom

Artificiële intelligentie (AI) staat hoog op de agenda bij bestuurders en beleidsmakers. Ondanks het feit dat er veel geschreven is over het onderwerp, is er nog veel onduidelijkheid over de wijze waarop de technologie zich gaat ontwikkelen in de toekomst en wat de mogelijke impact gaat zijn op de samenleving. Projectleider Rudy van Belkom is daarom namens STT in januari 2019 gestart met een toekomstverkenning naar AI. Een groot verschil met andere technologieën is dat AI steeds meer autonoom wordt, waardoor we steeds meer beslissingen uit handen gaan geven. Dit heeft geleid tot de volgende centrale vraag: Wat is de impact van AI op besluitvorming in de toekomst? De toekomst wordt vaak gezien als iets wat ons overkomt, maar het is eigenlijk iets waar we als mens zelf sturing aan geven. De ambitie van deze toekomstverkenning is om met een multidisciplinaire groep experts te werken aan een formulering van de gewenste toekomst van AI en welke rol Nederland hierin kan spelen. Om hier te komen is de toekomstverkenning opgedeeld in drie deelonderzoeken, waarvan de eerste twee delen in 2019 zijn gelanceerd: In deel 1 ligt de focus op de technologie: 'Duikboten zwemmen niet' (gelanceerd in juni 2019), in deel 2 op mogelijke toekomstscenario's: 'De computer zegt nee' (lancering december 2019) en deel 3 op ethische vraagstukken (verwachte lancering juni 2020). Door met meerdere deelpublicaties te werken wordt tijdens de studie impact gerealiseerd door het verzorgen van lezingen, workshops en het schrijven van opinieartikelen etc. Ook heeft de projectleider in 2019 een paper geschreven over de impact van AI op het werk van een toekomstonderzoeker die gepubliceerd is in Word Futures Review, een wetenschappelijk journal over toekomstonderzoek. Daarnaast is de impact van de studie in 2019 vergroot door deelname aan de Nederlandse AI Coalitie en de Normcommissie AI van NEN. Hierin kan STT als onafhankelijke organisatie het maatschappelijke debat positief beïnvloeden. Alle inzichten worden verzameld op <http://www.detoekomstvan.ai>.

Zelfredzaamheid en technologie:

Projectleider: Eefje Op den Buysch

STT verkent het thema zelfredzaamheid in de context van een samenleving die verwacht dat burgers waardevol bijdragen aan de maatschappij. Zelfredzaamheid is een veelbesproken onderwerp in het maatschappelijk debat over de participatie-samenleving.

VERSLAG VAN HET BESTUUR (VERVOLG)

In het krachtenveld rondom zelfredzaamheid wordt geduwd en getrokken om te bepalen wat er van eenieder wordt verwacht. Meedoen lijkt het adagium in Nederland. Maar hoe? En wat als dat niet lukt? De tijd dat zorgen zich vooral concentreerden rondom de 'havenots' (SCP, 2016) is voorbij. Niet alleen laag inkomen, laag geletterdheid of lage participatiegraad staat zelfredzaamheid in de weg. Een veel bredere groep mensen lijkt te worstelen met alle eisen die het leven aan hen stelt. De 'cannots' ontbreekt het bijvoorbeeld aan basale computervaardigheden en 'regie over eigen leven'. Door de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) werd in 2017 nóg een groep mensen geïdentificeerd: zij die over onvoldoende 'doen-vermogen' beschikken. Ondanks dat deze mensen wellicht beschikken over een prima opleiding, een comfortabele maatschappelijke positie, geld op de bank of een warm sociaal netwerk. En hoe zal het gaan met de über-zelfredzamen - zij die zich liever afkeren van wat (lokale) beleidsmakers voor hen bepalen? Identificeert deze groep zich in de toekomst als 'want-nots'?

Projectleider Eefje Op den Buysch bekijkt de facetten van zelfredzaamheid in hun onderlinge samenhang en in het licht van beïnvloedende toekomstige ontwikkelingen. Ze gaat in gesprek met deskundigen op diverse terreinen. Zelfredzaamheid strekt zich immers uit over vele 'activiteiten van het dagelijks leven': financiën, werk en opleiding, gezondheid, sociaal netwerk, (digitale) vaardigheden en meer.

De invloed van technologie op zelfredzaamheid wordt verkend door het ontwerpen van toekomstige systemen. Samen met ingenieurs, ontwerpers en andere experts zet zij zo de kracht van multi disciplinariteit in voor zelfredzaamheid in de toekomst. Ook worden er 'verhalen van de straat' opgetekend. Van de interviews en verhalen wordt een podcast geproduceerd. Er wordt daarnaast een publicatie geschreven en een conferentie georganiseerd.

Horizonscan:

Projectleidster: Eva Helmond

Per 1 augustus jl. voert Eva Helmond namens STT de nieuwe Horizonscan uit. De laatste Horizonscan publiceerde STT in 2014 (Horizonscan 2050). Eva besteedt in deze brede verkenning veel aandacht aan wat de doelen van de mensheid moeten zijn in 2050. Dit onderzoekt ze door de huidige Sustainable Development Goals van de VN als uitgangspunt te nemen en te analyseren. De uitkomsten van dit gedeelte van de verkenning komen terecht in een (vooralsnog online) publicatie.

Verder zal ze in 2020 onderzoeken welke technologische ontwikkelingen impact zullen gaan hebben en hoe deze – in verschillende scenario's – kunnen bijdragen aan de doelen van de mensheid in 2050. In 2019 is er een sterk divers begeleidingscommissie samengesteld, is daarmee een kick-off geweest en zijn de eerste interviews voor in 2020 gepland. Naast het formeren van de begeleidingscommissie heeft ze ook haar voornemen uitgevoerd om Young STT'ers te betrekken bij haar onderzoek. Vier Young STT'ers hebben inmiddels interesse getoond en zijn betrokken.

Het doel van deze Horizonscan is om overzicht te creëren van de samenhang en de daaruit vloeiende adviezen te agenderen. Hiermee wil ze organisaties en belanghebbenden in staat stellen betekenisvolle en gefundeerde gesprekken aan te gaan over de toekomst (2050) en de keuzes te maken die daarbij horen. De eindpublicatie staat voor begin 2021 op de planning.

Preventieve gezondheidszorg:

Projectleider: Patrick van der Duin

Verhalen over de toekomst van de Nederlandse gezondheidszorg gaan vrijwel uitsluitend over de verwachte onbetaalbaarheid daarvan en het verwachte tekort aan arbeidskrachten in deze sector. De toekomstige problemen kunnen niet alleen worden opgelost met meer geld. Zeker niet als dat vele geld er niet is. En omdat de kosten voor de baat gaan is het noodzakelijk om vol in te zetten op preventieve gezondheidszorg. Zoals de gezond-

heidssector er nu voor staat is er geen andere manier om de groeiende kosten daarvan te beheersen en kwalitatief hoogstaande gezondheidszorg voor iedereen in Nederland betaalbaar te houden. Als we dat niet doen dan kan het motto 'no cure, no pay' in de toekomst weleens draaien naar 'no pay, no cure'. In dit project is een analyse gemaakt van een aantal casussen in de preventieve gezondheidszorg. De casussen geven aan wat er goed en verkeerd gaat met preventieve gezondheidszorg. Want gezien de zojuist beschreven urgentie om de aanstaande problemen met onze gezondheidszorg te lijf te gaan, is kennis over hoe preventieve gezondheidszorg te ontwikkelen uiterst belangrijk. Daarom bevat dit rapport naast een analyse ook een aantal aanbevelingen hoe we deze transitie kunnen inzetten.

Mobiliteit:

Projectleider: Vincent Marchau (hoogleraar Radboud Universiteit namens STT)

Eind 2019 is het project 'Mobiliteit' gestart met een literatuurverkenning. Het project wordt uitgevoerd door Tibor Rongen MSc. van de Radboud Universiteit en zal tot eind maart 2020 lopen. Doel is om te kijken naar de toekomst van mobiliteit en transport vanuit het perspectief van 'verplaatsing'. Waar zullen wij in Nederland in de toekomst wonen en hoe zullen wij ons verplaatsen van huis naar werk, van huis naar huis, op het werk, privé, etc.? Door uit te gaan van de mogelijke activiteitenpatronen van mensen hopen we een accurater beeld van de toekomst van mobiliteit te verkrijgen dan puur te letten op transporttechnologieën.

Impact van de verkenningen

STT probeert met haar toekomstverkenningen impact te realiseren. Dit kan door de 'mindset' van betrokkenen te beïnvloeden en door concrete invloed uit te oefenen op besluitvorming. In de bijlage van dit document staan de additionele activiteiten (lezingen, presentaties, advies, etc.) van de STT-projectleiders en de directeur vermeld. Al deze activiteiten dragen bij aan het realiseren van impact op basis van de binnen STT opgebouwde expertise op zowel de methodische kant van verkenningen als de inhoudelijke resultaten van onze verkenningen. Op basis hiervan kunnen we vaststellen dat de belangstelling voor het werk en de mensen van STT groeiende is.

STT Academy

De wetenschappelijke basis en de inhoudelijke inbreng bij onze toekomstverkenningen komt deels voort uit de STT Academy. In 2019 heeft de STT Academy zich weer beziggehouden met de methodische onderbouwing van STT-toekomstverkenningen en daarbij de relatie gelegd met de academische wereld. De directeur van STT heeft samen met de projectleiders van STT een STT-methodiek ontwikkeld die als leidraad dient voor de verkenningen en is gepubliceerd op de website van STT.

Overige activiteiten:

- Cofinanciering van een leerstoel.
- Bijdragen van de STT-hoogleraar aan STT-activiteiten
- Facilitering Netwerk Toekomstverkenningen (NTV): in 2019 heeft directeur dr. Patrick van der Duin het NTV voorgezeten.
- Facilitering van Young STT waarin young high potentials uit de organisaties van het Algemeen Bestuur zitting hebben. Young STT kan functioneren als schaduwbestuur en organiseert creatieve sessies die kunnen bijdragen aan de STT-verkenningen. Het vormt een leeromgeving voor bestuursfuncties.
- In 2019 heeft STT in nauwe samenwerking met de TU Delft een onderzoek gestart naar doorbraaktechnologieën ('Technologiemonitor 2019').

STT-hoogleraar:

In 2019 ondersteunde STT prof.dr.ir. Vincent Marchau die zich aan de Radboud Universiteit (en op de TU Delft) bezighoudt met onderzoek naar onzekerheid en adaptiviteit van maatschappelijke systemen (eind 2019 verlengd tot 1/1/2021).

Young STT (zie bijlage voor uitgebreide beschrijving)

Ieder AB-lid heeft de mogelijkheid om een 'young high potential' van de eigen organisatie af te vaardigen voor 'Young STT'. Deze groep komt een paar keer per jaar bij elkaar om te praten en op andere wijze bezig te zijn met nieuwe ontwikkelingen en onderwerpen. In 2019 waren er de volgende bijeenkomsten:

- 6 februari: journalistiek in de technologische toekomst bij STT in Den Haag
- 28 maart: Living Tomorrow in Vilvoorde, België
- 8 mei: de kunst van intelligentie bij SURF in Utrecht
- 26 juni: deelname aan het diner Pensant, samen met het Algemeen Bestuur
- 4 september: Dairy Dilemma-game bij FrieslandCampina in Amersfoort
- 22 oktober: Philips Design en de Dutch Design Week in Eindhoven
- 11 december: eindejaarsbijeenkomst in Den Haag: terugblik op 2019 en vooruitblik op 2020

Het Netwerk Toekomstverkenningen

Het Netwerk Toekomstverkenningen (NTV) is een open platform. Het netwerk bestaat uit ongeveer 40 geïnteresseerden in toekomststudies. In 2019 organiseerde het NTV vijf bijeenkomsten over methodieken en actuele thema's. Aansluitend vindt steeds een netwerkborrel plaats. Sinds begin 2017 is STT-directeur Patrick van der Duin voorzitter.

In 2019 werden de volgende bijeenkomsten gehouden:

- 1 februari: Hans Nijeboer over Civil Society.
- 5 april: Henk-Jan van Alphen van KWR over adaptieve watermanagement.
- 6 september: Adie Schulte over zijn boek over vooruitgangs-theorieën.
- 18 oktober: David Hamers van het PBL over scenario's over ruimtelijke ordening.
- 29 november: presentatie boek over de toekomst van de civil society door Hans Nijeboer.

ExSTTer

ExSTTer is het alumni-netwerk van STT. In 2019 zijn twee bijeenkomsten georganiseerd. De eerste bijeenkomst in 2019 was op 23 mei in het nieuwe pand van STT aan de Koninginnegracht en op 26 november vond de tweede bijeenkomst plaats. Op de bijeenkomst op 23 mei behandelde Remke Klapwijk de vraag hoe we kinderen op de basisschool creatief denken en het ontwerpen voor en met anderen kunnen aanleren. Een manier daarvoor is samen met het bedrijfsleven te werken aan authentieke ontwerpprojecten. Een andere belangrijke trend in het onderwijs is formatief evalueren – daarbij gaat het erom dat leerlingen zelf de leerdoelen kennen en leren zichzelf te evalueren – ook als het gaat om hogere orde vaardigheden zoals creatief en kritisch denken.

Op de bijeenkomst van 26 november vertelde Judith Schueler over hoe ze als directeur van Accez met een kennisprogramma de circulaire economie in Zuid-Holland wil versnellen. Ze zoomde in op hoe je (wetenschappelijke) kennis betekenisvol maakt voor en met de praktijk (onderzoekers, ondernemers en beleidsmakers). Vragen die hierbij een rol spelen zijn o.a.: wat is versnelling? En welke rol durf je als financier van wetenschappelijke kennisontwikkeling in de circulaire economie te pakken?

Communicatie

STT werkte in de verslagperiode verder aan de verbetering van de communicatie en de zichtbaarheid van de stichting en de (uitkomsten van de) verkenningen in een breder veld dan alleen direct betrokken stakeholders. De mogelijkheden van de website en social media zijn verder uitgebouwd. Er werd externe ondersteuning op het gebied van communicatie ingehuurd t.b.v. het vergroten van exposure, onderhouden van social media en de website. In 2019 had STT 702 volgers op Twitter, ontvingen 1145 mensen onze nieuwsbrief en door 45-50% van de ontvangers werd deze geopend en werd er doorgeklikt. De STT-website werd in 2019 door bijna 15.000 mensen bezocht.

STICHTING TOEKOMSTBEELD DER TECHNIEK - DEN HAAG

VERSLAG VAN HET BESTUUR (VERVOLG)

Bestuurlijke samenwerking

STT neemt deel aan de 'BetaBalie', een samenwerkingsverband in Delft waarin onder andere ook de TU Delft participeert en dat tot doel heeft technologie en cultuur met elkaar te verbinden en te presenteren aan de Delftse bevolking.

Personeel

In 2019 had het bureau van STT de volgende samenstelling:

- Directeur (1,0 FTE)
- Officemanager (part time)
- Twee parttime (project)secretaresses
- Drie projectleiders.

Uit dienst traden:

- Carlijn Naber (per 1 mei 2019), voormalig projectleidster 'Toekomst van veiligheid'.
- Silke den Hartog-de Wilde (per 1 juni 2019), voormalig projectleidster 'Toekomst van de economie'.

In dienst traden:

- Eva Helmond (per 1 augustus), projectleidster Horizonscan 2050
- Eefje Op den Buysch (per 1 oktober), projectleidster Zelfredzaamheid en technologie.

De volgende werkzaamheden zijn uitbesteed:

- De loonadministratie
- De boekhouding
- Communicatieondersteuning

Financieel resultaat

De activiteiten van STT worden, zoals gemeld, door overheid en bedrijfsleven gefinancierd.

Evenals in voorgaande jaren is er 'sponsoring in natura'. Sponsoring in natura betreft bijvoorbeeld het beschikbaar stellen van experts of beschikbaar stellen van conferentieruimte.

In 2019 is er voor de Belastingdienst een project gedaan waarin een aantal scenario's zijn ontwikkeld. Ook nam een medewerker van STT als externe expert zitting in een projectgroep van de Belastingdienst die zich buigt over haar toekomst. STT is medeorganisator van een masterclass over toekomstverkenningen voor het Ministerie van SZW en levert daar ook inhoudelijke bijdragen aan in de vorm van lezingen. Ook is er in de zomer van 2019 een strategisch adviestraject voor Fontys uitgevoerd.

De financiële positie van de stichting is goed te noemen. De eerder onder 'Bestuur' genoemde verbreding van het bestuur draagt bij aan de gewenste verbetering van de pariteit. De verhouding tussen overheidsbijdragen en private sponsoring gaat in de periode 2015-2019 richting 50-50. Aangezien de algemene reserve van STT voldoende groot is, heeft het Dagelijks Bestuur op de vergadering van 5 november 2019 besloten om additioneel geld uit de reserves te halen om een extra verkenning te doen.

Risicoanalyse

Omgevingsrisico's

De directie is zich bewust van de omgevingsrisico's waarmee zij wordt geconfronteerd, met name op het gebied van subsidiekortingen en (publieke en private) leden die opzeggen. Er zijn maatregelen genomen om teruglopende overheidsinkomsten te compenseren zoals het intensiveren van de acquisitie hetgeen in 2019 heeft geresulteerd in een aantal nieuwe leden. In 2019 heeft het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat toegezegd

VERSLAG VAN HET BESTUUR (VERVOLG)

om de komende vijf jaar STT jaarlijks te ondersteunen met 150.000 euro. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen handhaaft haar jaarlijkse subsidie van 221.000 euro.

Ten tijde van het opstellen van de jaarrekening wordt de samenleving geconfronteerd met het coronavirus. De activiteiten van de stichting krijgen hierdoor een aangepast karakter. De continuïteit is voldoende gewaarborgd mede gezien de huidige liquiditeits- en vermogenspositie. De stichting bewaakt haar processen om weerstand te bieden tegen de economische ontwikkelingen op langere termijn.

Operationele risico's

De operationele risico's waarmee de stichting te maken heeft, doen zich met name voor in de bedrijfsprocessen. In 2019 is een aantal bezuinigingen doorgevoerd maar niet wat betreft uitgaven die betrekking hebben op de STT-projecten.

Voortgang en projectbegrotingen van verkenningen worden periodiek met projectleiders besproken, op basis van projectbegrotingen en bijbehorende projectplannen.

Liquiditeitsrisico's

Het saldo van de liquide middelen is voldoende om op korte termijn aan de verplichtingen te voldoen.

Toekomstverwachtingen

STT blijft focussen op het uitvoeren van toekomstverkenningen met een lange tijdshorizon, die zich bevinden op het raakvlak van technologie en maatschappij, die domein-overstijgend zijn, en die zowel creatief als analytisch van aard zijn.

In 2020 zal STT naast de 'reguliere' toekomstverkenningprojecten ook andere, kleinere projecten uitvoeren zoals over mobiliteit en een nog nader te bepalen 'mini-project'. Tevens zal STT de resultaten van haar onderzoek in diverse gremia presenteren zoals in tijdschriften, boeken, conferenties en andere kennisbijeenkomsten.

Voor 2020 hanteert STT vier strategische uitgangspunten:

1. Vergroten impact STT-studies op beleid, innovatie en strategie van AB-leden en andere organisaties: Toekomstverkenningen houden niet op bij de presentatie daarvan. De hoogste toegevoegde waarde wordt gerealiseerd bij vertaling naar kansen en uitdagingen voor het beleid/strategie/innovatie van een AB-lid (en andere organisaties). STT wil haar leden nog meer gaan ondersteunen bij het maken van deze vertaalslag door, onder andere, het aanbieden van 'roundtable-sessies' waarin leden met elkaar discussiëren over de impact van STT-studies op hun werk en hun organisatie. Ook wil STT haar leden op methodisch vlak vaker ondersteunen.
2. Internationalisering: De toekomst van Nederland stopt niet bij haar landsgrenzen en dus is het zaak om STT ook op een internationaal podium te presenteren door haar resultaten internationaal te publiceren en te presenteren. STT gaat in 2020 door met het publiceren van haar rapporten in zowel het Nederlands als in het Engels en zal ook actief het internationale academische en professionele netwerk van toekomstverkenners benaderen.
3. Verbinding maatschappij, technologie en markt: De verbinding die in de STT-toekomstverkenningen wordt gelegd tussen technologie en maatschappij moet aangevuld worden met de markt. Het is juist in de driehoek technologie-maatschappij-markt waarin nieuwe initiatieven (innovaties) ontstaan en die moeten expliciet onderdeel worden van de STT-verkenningen.
4. Professionalisering aanpak van STT: STT is een kennisinstelling en presenteert haar kennis en kunde ook in die gremia door op basis van haar rapporten wetenschappelijke of semi wetenschappelijke publicaties te verzorgen. STT verwerft daardoor erkenning als een expertise centrum op het gebied van proces en inhoud van toekomstverkenningen.

Bijlage Activiteiten directeur en projectleiders STT in 2019

Patrick van der Duin:

Publicaties:

1. Snijders, D., P.A. van der Duin, V. Marchau & G.J. van Doorn (2018). Scenarios for ICT-related education: a qualitative meta-analysis. Journal of Futures Studies, December 2018, Vol. 23, Issue 2, pp.13–28
2. Van der Duin, P.A. & A. Ligtvoet (2019). Lines into the future. Exploring how Dutch infrastructure providers organize and manage their foresight processes. Futures, Vol.105, pp.187-198
3. Patrick van der Duin (2019). De robots komen! Of nog niet? In: HR on topic, De Haagse Hogeschool, pp.22-24
4. Duin, P.A. van der en A. Ligtvoet (2019). Defending the Delta: Practices of foresight at Dutch infrastructure providers, pp.71-90. In: Futures thinking and organizational policy. Case studies for managing rapid change in technology, globalization and workforce diversity, edited by D.A. Schreiber and Z. L. Berge, Cham: Palgrave Macmillan
5. Patrick van der Duin (2019). Een pleidooi voor onzekerheid. pp.93-99, In: De toekomst van Sociale Zekerheid en integratie. Afscheidsbundel Bernard ter Haar. Den Haag: Ministerie van Sociale Zekerheid en Werkgelegenheid
6. Duin, P.A. van der en P. Lodder (2019). De toekomst is ook maar een mening. pp. 35-46, In: STAD 2019: technische en sociale innovatie. Den Haag: Publicatiereeks Overheid & Arbeid, nummer 50
7. Duin, P.A. van der, P. Lodder en D. Snijders (2019). We are the people? Opinions, hopes and fears of Dutch citizens on future and technology. Presentation at Constructing social futures-conference in Turku, Finland, 13th June, 2019
8. Lid van de gastredactie van het tijdschrift 'Water Governance', 03/2019, themanummer 'Omgaan met de toekomst'

Discussieleider/facilitator/inleider:

1. Spelen van economie-game bij de Bilderberg-conferentie (1/2)
2. Debatleider 'AVG en uploadfilters: goed bestuur of censuur?', TU Delft (21/5)
3. Inleider lezing Addie Schulte voor de BetaBalie (18/9)
4. Inleider kick-off Speculative Futures, afdeling Den Haag (28/10)
5. Inleider boekpresentatie van Freija van Duijne en Peter van der Wel (18/11)
6. Inleider van lezing van Annemarie Wennekers (SCP) voor de BetaBalie (20/11)
7. Inleider/facilitator boekpresentatie 'Civil society in 2035' van Hans Nijeboer (29/11)
8. Inleider van lezing door Wenda Doff over de omgevingsvisie voor Delft voor de BetaBalie (18/12)
9. Workshop voor de afdeling I&S van de Belastingdienst over scenario's (19/12)

Lezingen/presentaties/gastcollege:

1. Presentatie over STT en 'Met de kennis van morgen' voor Samenwerking Technologie Verkenning (14/1)
2. Lezing/gastcollege over innovatie bij KMBS MBA Food Management in Kiev (19/1)
3. Lezing over 'breakthrough technologies' en agro-food in Kiev (19/1)
4. Lezing over toekomst van leren voor 'Frisse Blikken' (4/2)
5. Lezing voor 'Levende Talen', sectie Nederlands, over scenario's (9/2)
6. Gastcollege over scenario's en innovatie voor vak CleanTech Business Study van de TU Delft (11/3)
7. Presentatie over technologie op het congres 'Future Technology' bij de Hanze Hogeschool (25/4)
8. Presentatie over 'Met de kennis van morgen' voor KIVI-kring Wassenaar (13/5)

STICHTING TOEKOMSTBEELD DER TECHNIEK - DEN HAAG

VERSLAG VAN HET BESTUUR (VERVOLG)

9. Lezing over toekomst verkennen voor Ardis (15/5)
10. Presentatie over toekomst van energie voor themakring 'Duurzaam' van D66 (18/5)
11. Lezing voor Sociëteit Non Plus Extra over technologie en toekomst (5/9)
12. Lezing voor SCP over scenario's (9/9)
13. Lezing voor BZK over toekomst van economie (19/9)
14. Lezing voor I&W over early warning en toekomst (24/9)
15. Lezing in Kopenhagen voor studenten 'Psychology of Time course' (1/10)
16. Lezing in Kopenhagen voor research-studenten 'Futurization of Thinking and Behavior' (1/10)
17. Lezing voor Rotary Zoetermeer over dilemma's en de toekomst (11/11)
18. Lezing en deelnemer debat 'Science and religion' bij Veritas Forum, TU Eindhoven (11/12)

Interviews:

1. Met Hilde Roothart en Djenny Brugmans voor 'Futureday' (13/3)

Expertbijeenkomsten:

1. Bij RIVM over projectvoorstellen SPR-programma 'Safety and Security' (11/2)
2. Peer-reviewer evaluatie lectoraat Business Service Innovation van Fontys (4/7)
3. Bij CAOP over technologie en de arbeidsmarkt (4/11)

Adviesgesprekken:

1. Met Vincenzo Gomes en Jeroen Doornik van de UvA over scenario's en asielbeleid (10/1)
2. Met Martin Olsthoorn van SCP (15/2)
3. Bij Fontys commissie Strategische Planning over scenario's (18/3)
4. Met Christiaan van den Berg van TNO over technologiebeleid (21/3)
5. Met Maja Bosch (FutureConsult) over Delphi-studie bij de Belastingdienst (21/3)
6. Met Julieta Matos en Anouk Geenen van de Universiteit Twente over speculative futures (21/3)
7. Met Renate Kenter (de Ruijter Strategie) en Rene van der Aa (waternet) over scenario's en water (2/4)
8. Met Erik van de Linde en Hugo van Bergen (beiden KNAW) over project Parlement en Wetenschap (24/4)
9. Met Jony van der Woude en Gertrud Lemmens van Zestor over onderwijs en toekomst (21/6)
10. Met Claudia Lieshout van Philips over 'probes' (4/10)
11. Met o.a. Roel van Hulten van de VO Raad over technologie en leren in de toekomst (8/10)
12. Met Mariëtte van der Voet en Marijke Prins van de Sportraad over scenario's over sport (17/12)
13. Met Kees van der Wel (student Universiteit Utrecht) over toekomstverkenningen (23/12)

Lidmaatschappen van editorial boards van wetenschappelijke tijdschriften:

1. Lid editorial board 'Foresight'
2. Lid editorial board 'International Journal of Innovation and Technology Management'
3. Lid International Advisory Board 'Futures'
4. Lid editorial board 'Journal of Futures Studies'
5. Lid editorial board 'World Futures Review'
6. Lid editorial board 'Delphi. Interdisciplinary review of emerging technologies'
7. Lid editorial board 'IEEE Transactions on Engineering Management'

Review-activiteiten:

1. Journal of Futures Studies: 3
2. Futures: 2

STICHTING TOEKOMSTBEELD DER TECHNIEK - DEN HAAG

VERSLAG VAN HET BESTUUR (VERVOLG)

3. Technological Forecasting & Social Change: 2
4. Foresight: 1
5. IEEE Transactions on Engineering Management: 2

Overige activiteiten:

1. Visiting fellow University of Portsmouth
2. Lid werkveldcommissie opleiding Industrial Design Engineering/Industrieel Product Ontwerpen van de Haagse Hogeschool
3. Lid werkveldcommissie master Philosophy of Science, Technology, and Society van de Universiteit Twente
4. Kerndocent 6-daagse masterclass 'Toekomstverkenning in de praktijk' voor het Ministerie van SZW
5. Lid jury Deltapremie 2019
6. Begeleider afstudeerder Bram Dees (TU Delft)

Projecten:

1. Strategieontwikkeling voor Fontys
2. Preventive healthcare
3. De Nationale Toekomstmonitor 2019
4. Scenario-workshops voor Regieorgaan SIA

Carlijn Naber:

Lezingen/(interactieve) presentaties:

1. Droomsessie 'Veiligheid in de toekomst' op het NVVK congres (14/03)
2. Lunchsessie n.a.v. STT publicatie 89 aan werknemers van het ministerie van Justitie en Veiligheid (22/03)
3. Meet & Speak up sessie Veiligheid in de toekomst in Amsterdam, afronding STT89 (27/03)
4. Meet & Speak up sessie Veiligheid in de toekomst in Utrecht, afronding STT89 (10/04)
5. Meet & Speak up sessie Veiligheid in de toekomst in Den Haag, afronding STT89 (11/04)
6. Plenaire afsluiting over positieve veiligheid op Analisten Netwerk Nationale Veiligheid (ANV) symposium "Een integrale blik op veiligheid" op Instituut Clingendael Symposium (12/04)
7. Meet & Speak up sessie Veiligheid in de toekomst in Tilburg, afronding STT89 (25/05)
8. Presentatie over resultaten toekomstverkenning Veiligheid als onderdeel van de workshop "Technological developments in the cyber domain". Deze maakt deel uit van het Cyber Forecasting Toernooi (CFT) georganiseerd door NCSC en TNO (06/06)

Bijgewoonde workshops/evenementen/afspraken:

1. Deelname Cyber Security Toernooi georganiseerd door NCSC en TNO (01/10/2018 tot en met 01/10/2019)
2. Opening STRP Festival Eindhoven (29/03)
3. Eindsymposium STT toekomstverkenning Economie (01/04)
4. ANV symposium "Een integrale blik op veiligheid" op Instituut Clingendael Symposium (12/04)
5. Trendnacht 2019: God, Geld, Geluk van Brabant Kennis in Tilburg (17/04)
6. Experttafel Digitale Veiligheid Amsterdam voor het thema individueel welzijn van burgers op uitnodiging van programmteam Digitale Veiligheid van de gemeente Amsterdam (27/05)

Interviews en artikelen:

1. Bijdrage bundel NVVK congres

STICHTING TOEKOMSTBEELD DER TECHNIEK - DEN HAAG

VERSLAG VAN HET BESTUUR (VERVOLG)

Projecten:

1. Projectleider, onderzoeker Toekomstverkenning Veiligheid
2. Projectleiding Young STT
 - Faciliteren en organiseren van de twee eerste YSTT-bijeenkomsten in 2019 met als thema technologie en de toekomst
 - Bijwerken actieplan YSTT in 2019
 - Voorbereiden inhoudelijk programma diner pensant
 - Organisatie en begeleiding discussie 'Nieuws of nonsens' met als gast redacteur Kristel van Teeffelen van Trouw. (06/02)
 - Overdracht coördinatie Young STT aan Rudy van Belkom (03/04)

Silke den Hartog:

Lezingen/(interactieve) presentaties:

1. Gastles scenarioplanning Rozenbrood Trendacademy (15 maart)
2. Presentatie bij Min EZ&K over toekomstverkenning economie (13 mei)
3. Serious gamesessie bij Noorderpoort (ROC, Groningen) (16 mei)
4. Begeleiden en bijwonen eindpresentatie Future Prototyping Erasmus studenten bij Prov ZHolland (8 mei)
5. Faciliteren Belastingdienst: toekomst en leiderschap op top 200 congres (20 maart)
6. Masterclass testtunnels gemeente Zaandam (7 maart)

Organisatie Young STT bijeenkomsten:

- Maart: excursie naar Living Tomorrow in Vilvoorde (BE)
- Februari: Early Birds over Big Science

Eefje op den Buysch:

Publicaties:

1. Artikel 'Onvermoeibaar werken aan inclusie', STT-website (29/10)
2. Artikel 'Zelfredzaamheid en Inclusie', STT-website (29/10)

Bijgewoonde workshops/lezingen:

1. YoungSTT bijeenkomst @Dutch Design Week, m.m.v. Philips (22/10)
2. Bezoek aan NEOS, regionale organisatie voor maatschappelijke opvang, Eindhoven (23/10)
3. Workshop leiden 'Futures Wheel' t.g.v. boekpresentatie F. van Duijne en P. van der Wel, Min. OC&W, Den Haag (18/11)
4. Themabijeenkomst 'Technologie voor Gezondheid', Haagse Hogeschool, Delft (25/11)
5. Bijeenkomst ExSTTers, Den Haag (26/11)
6. Bijeenkomst themabijeenkomst 'Voice' door Digital Wednesday, Eindhoven (27/11)
7. Netwerk Toekomstverkenningen (NTV), boekpresentatie 'Toekomstbeelden van de maatschappij. De civil society als voorhoede van de samenleving in 2035', Den Haag (29/11)
8. Bijeenkomst YoungSTT, Den Haag (11/12)
9. Conferentie 'De kracht van Inclusieve Technologie', Utrecht (12/12)

Gesprekken:

1. Gesprek met J. de Jong, Ministerie van Justitie en Veiligheid, Den Haag (13/11)
2. Gesprek bestuurslid H. Timmerman, Den Haag (26/11)
3. Gesprek met H. van der Kaa, beoogd lid redactieraad, Tilburg. (5/12)
4. Gesprek met R. Knapen, directeur Triptic & IRIS intranet, over de toekomst van software(ontwikkeling) (23/12)

Eva Helmond:

Bijwonen events:

1. Young STT bijeenkomst bij FrieslandCampina (4/9)
2. SDG Impact Day in het KIT (25/9)
3. bijdragen aan workshop AI van collega Rudy van Belkom (1/10)
4. netwerken en rondleiding TU Delft (9/10)
5. YoungSTT bijeenkomst @Dutch Design Week, m.m.v. Philips (22/10)
6. event 'Beyond Human' bij Naturalis (NWO) (6/11)
7. bijeenkomst YoungSTT, Den Haag (11/11)
8. ExSTTers in Den Haag (26/11)
9. Zes maanden, 6-daagse Masterclass 'Toekomst verkennen voor beleidsmedewerkers'

Workshops/Panels:

1. Workshop op 18-11-2019: Scenarioplanning t.g.v. boekpresentatie F. van Duijne en P. van der Wel, Min. OC&W, Den Haag
2. Expert/begeleider-bijdrage leveren (mbt Horizonscan, SDG's etc.) aan Doortje Koster aan avatar-project van crisisdiensten van Min. SZW – meerdere gesprekken
3. Workshop geleid op 21-11-2019 bij Worldconnectors m.b.v. backcasting en zo het vormen van een gewenste toekomst (ook namens nevenactiviteit voor Lab Toekomstige Generaties)
4. Workshop geleid op 25-11-2019 voor Lab voor Toekomstige Generaties over het komen tot een backcasting vraagstuk
5. Panellid op 03-12-2019: als expert over toekomst verkennen en SDG's over de sociale factor in technologie van de toekomst. Hoofdgast Andrew Keen, Jan-Peter Balkenende, Alexander Rinnooy Kan. Medepanelleden: kroonlid SER professor Halleh Ghorashi en Dr. Sennay Ghebreab
6. Workshop geleid op 03-12-2019 over welke gewenste toekomst de deelnemers willen met betrekking tot de ontwikkeling van technologie en menselijke en sociale waarden
7. Eerste bijeenkomst Begeleidingscommissie op 12-12-2019

Publicaties:

1. Interview Jan van Ginkel: Eerste stuk over de publicatie
2. Video over eerste drie maanden door Eva

Interviews/ gesprekken:

1. Gesprek op 20-08-2019 met oud-projectleider Silke den Hartog over de Horizonscan 2012; momenteel werkzaam bij Rijkswaterstaat
2. Gesprek op 20-10-2019 Nisha Bakker bij Buitenlandse Zaken over de SDG's
3. Gesprek op 04-11-2019 met Erik van de Linde bij het KNAW over de Horizonscan en zijn ervaring daarmee
4. Gesprek op 5-12-2019 over SDG's en de toekomst ervan met Herman Mulder (GRI, ABN AMRO, SDG)
5. Gesprek op 18-12-2019 over publicatie Energietransitie met Soledad van Eijk
6. Gesprek op 19-12-2019 met kunstenaar Bruno van Elshout over de SDG's en 'beweging krijgen in mensen'
7. Gesprek op 24-12-2019 over SDG's en Ecosofie met Marnix Kluiters (podcastmaker)

STICHTING TOEKOMSTBEELD DER TECHNIEK - DEN HAAG

VERSLAG VAN HET BESTUUR (VERVOLG)

Rudy van Belkom:

Publicaties:

1. Belkom, R. van (2019). Duikboten zwemmen niet: de zoektocht naar Intelligente machines. Den Haag: STT
2. Belkom, R. van (2019). Computers hoeven niet als mensen te denken. Geraadpleegd van: <https://www.trouw.nl/opinie/computers-hoeven-niet-als-mensen-te-denken-bb912305/>
3. Belkom, R. van (2019). Gaan we met AI de code van intelligentie kraken? Geraadpleegd van: <https://www.frankwatching.com/archive/2019/08/12/ai-intelligentie-code/>
4. Belkom, R. van (2019). The Impact of Artificial Intelligence on the Activities of a Futurist. Geraadpleegd van: <https://doi.org/10.1177/1946756719875720>
5. Belkom, R. van (2019). De computer zegt nee: scenario's over onze toekomst met AI. Den Haag: STT

Discussieleider/facilitator/inleider:

1. Kickoff toekomstverkenning AI bij STT (25/2)
2. Denktank toekomstverkenning AI #1 bij STT (25/4)
3. Workshop machine learning Young STT bij SURF (8/5)
4. Denktank toekomstverkenning AI #2 bij SURF (25/9)
5. Scenario workshop AI & Gezondheid (1/10)
6. Scenario workshop AI & Politiek (2/10)
7. Scenario workshop AI & Veiligheid (3/10)
8. Scenario workshop AI & Arbeidsmarkt (4/10)
9. Futures Probes Debat Young STT ism Philips Design tijdens de Dutch Design Week

Lezingen/presentaties/gastcollege:

1. Lezing over toekomstverkenning AI bij Ministerie van OCW (9/5)
2. Presentatie onderzoek bij EXSTTER-bijeenkomst (23/5)
3. Presentatie deelpublicatie 1 bij Diner Pensant (26/6)
4. Lezing reflectie op Strategisch Actieplan AI (SAPAI) bij Ministerie van OCW (15/10)
5. Lezing & workshop 'De toekomst van AI' bij de Gemeente Den Haag (16/10)
6. Lezing 'AI & Samenwerking' en uitdelen hardcopy deelpublicatie 1 bij Ministerie van J&V (19/11)
7. Lezing & workshop 'De toekomst van AI' bij Ministerie van BZK (22/11)
8. Presentatie onderzoek bij EXSTTER-bijeenkomst (26/11)
9. Masterclass AI & Toekomstdenken bij Ministerie van SZW (10-12)
10. Presentatie 'Scenario Workshops AI' en uitdelen hardcopy deelpublicatie 1 bij de Nederlandse AI Coalitie

Interviews:

1. BNR Digitaal - door Herbert Blankensteijn (<https://youtu.be/oukAX5HdcHc>)
2. Computable - door Christel Dielemans (<https://www.computable.nl/artikel/nieuws/digital-innovation/6692902/250449/computers-zouden-niet-als-mensen-moeten-denken.html>)

Expertbijeenkomsten:

1. Deelname Expertsessie TNO: AI & Veiligheid (18/9)

Adviesgesprekken:

1. Speculative Futures Den Haag over mogelijke betrokkenheid van STT (9/12)
2. AVANS Den Bosch over opzet vak Trendonderzoek (10/12)

STICHTING TOEKOMSTBEELD DER TECHNIEK - DEN HAAG

VERSLAG VAN HET BESTUUR (VERVOLG)

Overige activiteiten:

1. Begeleider afstudeerstagiaire Evelien Mols (Universiteit Leiden)
2. Lidmaatschap Nederlandse AI Coalitie
3. Deelname Normcommissie AI van NEN

Den Haag, 15 april 2020

Dr. P.A. van der Duin, directeur

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

* Inleiding

Onderstaande samenvatting van de grondslagen waarop de financiële verslaglegging is gebaseerd, is bedoeld als leidraad voor een juiste interpretatie van de financiële overzichten.

* Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de in Nederland van toepassing zijnde grondslagen voor financiële verslaggeving (Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven'). De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde, tenzij anders is aangegeven. Alle bedragen luiden in euro's. Het boekjaar van de stichting is gelijk aan het kalenderjaar.

* Continuïteitsveronderstelling

Als gevolg van de uitbraak van het Coronavirus na balansdatum is er veel onzekerheid in de markt. De stichting heeft maatregelen getroffen om de continuïteit van de processen te waarborgen. Op basis van de huidige omstandigheden en wijze waarop de activiteiten worden gefinancierd zien wij op dit moment geen reden om aan de positieve continuïteitsveronderstelling te twijfelen. Wij zijn daarom van mening dat de in de jaarrekening gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling gebaseerd dienen te worden op de veronderstelling van continuïteit van de stichting.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

* Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met investeringssubsidies e.d. onder aftrek van de gecumuleerde afschrijvingen. De afschrijvingen zijn berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, hierbij is rekening gehouden met de verwachte toekomstige gebruiksduur.

De afschrijvingspercentages zijn als volgt:

- Inventaris	20
- Automatisering	20

* Vorderingen

De vorderingen zijn opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van een voorziening voor vermoedelijke oninbaarheid.

* Kortlopende schulden

De kortlopende schulden hebben een looptijd van ten hoogste één jaar.

* Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves worden gevormd vanuit de resultaatbestemming. Besteding van deze posten wordt verwerkt in de exploitatierekening, en middels de resultaatbestemming ten laste van deze posten gebracht. Het bestuur bepaalt de besteding van de bestemmingsreserves.

STICHTING TOEKOMSTBEELD DER TECHNIEK – DEN HAAG**WAARDERINGSGRONDSLAGEN (VERVOLG)**

*** Algemene reserve**

Het positieve respectievelijk negatieve exploitatiesaldo wordt gedoteerd respectievelijk onttrokken aan de algemene reserve.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat*** Algemeen**

Opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben ongeacht of zij hebben geresulteerd in ontvangsten dan wel uitgaven.

*** Subsidies**

Budgetsubsidies worden conform de subsidietoezegging als opbrengst genomen in het jaar waarop ze betrekking hebben; hierbij wordt rekening gehouden met de mate waarin aan de subsidievoorwaarden is voldaan.

*** Bijdragen bedrijfsleven**

Bijdragen van sponsors worden verantwoord in het jaar waarop de bijdrage betrekking heeft.

*** Koersverschillen**

Koersverschillen worden verwerkt in de staat van baten en lasten in de periode dat zij zich voordoen.

*** Afschrijvingen**

De afschrijvingen zijn berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, hierbij is rekening gehouden met de verwachte toekomstige gebruiksduur.

STICHTING TOEKOMSTBEELD DER TECHNIEK - DEN HAAG

BALANS PER 31 DECEMBER

in €

		2019	2018
ACTIVA			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	12.998	14.985	
Financiële vaste activa	12.428	12.428	
		25.426	27.413
Vlottende activa			
Vorderingen	35.648	10.816	
Liquide middelen	336.686	365.370	
		372.334	376.186
		397.760	403.599
PASSIVA			
Eigen vermogen			
Bestemmingsreserve hoogleraren	134.258	139.258	
Algemene reserve	209.978	197.924	
		344.236	337.182
Kortlopende schulden		53.524	66.417
		397.760	403.599

STICHTING TOEKOMSTBEELD DER TECHNIEK – DEN HAAG

EXPLOITATIEREKENING

in €

	Begroting 2019	Uitkomst 2019	Uitkomst 2018
Baten			
Subsidiebaten	371.000	371.000	380.000
Bijdragen bedrijfsleven	293.948	309.848	292.048
Projectinkomsten	0	1.207	532
Inkomsten STT Academy	16.500	23.701	22.873
Som der baten	<u>681.448</u>	<u>705.756</u>	<u>695.453</u>
Lasten			
Personeelskosten	433.237	403.686	412.401
Afschrijvingen	5.500	5.502	3.887
Overige personeelskosten	30.004	26.046	22.042
Huisvestingskosten	41.196	44.210	49.318
Kantoorkosten	37.450	33.449	30.965
Advieskosten en PR	27.000	31.998	49.199
Administratie- en accountantskosten	15.000	10.852	11.467
Projectkosten	74.500	121.046	72.101
Kosten STT Academy	35.000	21.913	37.229
Som der lasten	<u>698.887</u>	<u>698.702</u>	<u>688.609</u>
Exploitatiesaldo	<u>-17.439</u>	<u>7.054</u>	<u>6.844</u>
Verdeling exploitatiesaldo			
Mutatie bestemmingsreserve	-17.500	-5.000	-23.417
Mutatie algemene reserve	61	12.054	30.261
	<u>-17.439</u>	<u>7.054</u>	<u>6.844</u>

STICHTING TOEKOMSTBEELD DER TECHNIEK - DEN HAAG

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER

in €

Materiële vaste activa			
	Inventaris	Auto- matisering	Totaal
Boekwaarde per 1 januari			
Aanschaffingswaarde	19.219	19.604	38.823
Cumulatieve afschrijvingen	-4.923	-18.915	-23.838
	<u>14.296</u>	<u>689</u>	<u>14.985</u>
Mutaties			
Investeringsen	2.634	1.006	3.640
Desinvesteringsen	-399	-13.211	-13.610
Afschrijving desinvesteringsen	-898	13.211	12.313
Afschrijvingen	-3.778	-552	-4.330
	<u>-2.441</u>	<u>454</u>	<u>-1.987</u>
Boekwaarde per 31 december			
Aanschaffingswaarde	21.454	7.399	28.853
Cumulatieve afschrijvingen	-9.599	-6.256	-15.855
	<u>11.855</u>	<u>1.143</u>	<u>12.998</u>
Financiële vaste activa		2019	2018
Waarborgsom		<u>12.428</u>	<u>12.428</u>
Vorderingen			
Debiteuren		5.797	
Te ontvangen rente		32	54
Nog te ontvangen bedragen			55
Vooruitbetaalde pensioenpremie		3.470	2.975
Vooruitbetaalde bedragen		<u>26.349</u>	<u>7.732</u>
		<u>35.648</u>	<u>10.816</u>

Terzake van oninbaarheid is voor debiteuren een voorziening getroffen.

Deze voorziening bedraagt per 31 december 2019 € 2.000, per 31 december 2018 € 2.000.

STICHTING TOEKOMSTBEELD DER TECHNIEK - DEN HAAG
TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER (VERVOLG) in €

	2019	2018
Liquide middelen		
Liquide middelen STT	214.428	208.071
Liquide middelen bestemmingsreserve hoogleraren	122.258	157.299
	<u>336.686</u>	<u>365.370</u>

De liquide middelen staan vrij ter beschikking van de stichting.

Bestemmingsreserve hoogleraren		
Stand per 1 januari	139.258	162.675
Mutatie uit resultaatbestemming	-5.000	-23.417
Stand per 31 december	<u>134.258</u>	<u>139.258</u>

De bestemmingsreserve hoogleraren dient om uit de opbrengst hiervan de onkosten te financieren van de deeltijd STT-hoogleraren.

Algemene reserve		
Stand per 1 januari	197.924	167.663
Mutatie uit resultaatbestemming	12.054	30.261
Stand per 31 december	<u>209.978</u>	<u>197.924</u>

Kortlopende schulden		
Crediteuren	5.111	7.164
Loonheffing	18.957	12.945
Vooruit ontvangen bijdragen	1.600	8.050
Overlopende passiva	27.856	38.258
	<u>53.524</u>	<u>66.417</u>

Nadere specificatie overlopende passiva		
Vakantiegeld en vakantiedagen	17.425	16.458
Te betalen kosten	10.431	21.800
	<u>27.856</u>	<u>38.258</u>

STICHTING TOEKOMSTBEELD DER TECHNIEK - DEN HAAG

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER (VERVOLG) in €

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

*** Huurverplichting**

De stichting is een huurovereenkomst aangegaan voor een periode van 3 jaar, ingaande op 1 januari 2019. Deze kan stilzwijgend verlengd worden met 3 jaar. De jaarlijkse verplichting uit hoofde van deze overeenkomst bedraagt € 39.180 op jaarbasis.

*** Operational lease**

Ten behoeve van een kopieerapparaat is de stichting een operational leaseverplichting aangegaan voor de duur van 5 jaar, ingaande op 1 mei 2016.

De resterende verplichtingen bedragen op jaarbasis:

- 2020: € 3.516
 - 2021: € 1.319
-

STICHTING TOEKOMSTBEELD DER TECHNIEK - DEN HAAG
TOELICHTING OP DE EXPLOITATIEREKENING

in €

	2019	2018
Subsidiebaten		
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	221.000	221.000
Ministerie van Economische Zaken	150.000	159.000
	<u>371.000</u>	<u>380.000</u>

De subsidies zijn tot en met het jaar 2018 definitief vastgesteld.

Inkomsten STT Academy

Project Provincie Zuid Holland		4.000
Project Greenport		5.600
Project Belastingdienst	8.000	2.000
Fontys project	6.845	
Rente ontvangsten	49	67
Contributies NTV	1.150	1.300
Opbrengst Masterclasses	4.500	4.500
Lezingen, workshops en advies	3.157	5.406
	<u>23.701</u>	<u>22.873</u>

Personeelskosten

Lonen en salarissen	308.345	319.082
Sociale lasten	64.491	62.654
Pensioenlasten	30.850	30.665
	<u>403.686</u>	<u>412.401</u>

*** Personeelsleden**

Bij de stichting waren in 2019 gemiddeld 6 personen werkzaam (2018: 6).

Afschrijvingen

Inventaris	3.778	1.879
Automatisering	552	1.225
	<u>4.330</u>	<u>3.104</u>
Boekresultaat	1.172	783
	<u>5.502</u>	<u>3.887</u>

STICHTING TOEKOMSTBEELD DER TECHNIEK - DEN HAAG
TOELICHTING OP DE EXPLOITATIEREKENING (VERVOLG) in €

	2019	2018
Huisvestingskosten		
Huren	30.548	28.297
Servicekosten	10.769	11.628
Overige huisvestingskosten	2.893	9.393
	44.210	49.318
Kosten STT Academy		
Hoogleraren	5.000	5.000
Kosten project Technologie Monitor	12.000	18.417
Netwerk Toekomst Verkenningen (NTV)	2.005	2.528
Young STT	2.719	6.747
Amsterdam University Press		4.537
Fontys project	189	
	21.913	37.229

RSM Netherlands Accountants N.V.

Jacques Dutilhweg 471a
Postbus 8028
3009 AA Rotterdam
T 010 455 4100
www.rsmnl.com

Aan het Bestuur van
Stichting Toekomstbeeld der Techniek
Den Haag

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening over 2019 van Stichting Toekomstbeeld der Techniek te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit verslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Toekomstbeeld der Techniek per 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2019;
2. het resultatenoverzicht over 2019; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Toekomstbeeld der Techniek zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit het verslag van het bestuur.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

THE POWER OF BEING UNDERSTOOD
AUDIT | TAX | CONSULTING

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het verslag van het bestuur in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 "Organisaties-zonder-winststreven".

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opstellen van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit, beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis

voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Rotterdam, 15 april 2020

RSM Netherlands Accountants N.V.

R.J. Kruining RA